ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ PABLO CASALS

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ALEX THURNEYSSEN

Διατηρῶ πάντα τὴν ἀνάμνησί του σὰν μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ πολύτιμες τῆς ζωῆς μου. Ἦταν στὸ Μόναχο, πρὶν ἀπὸ εἴκοσι ἕξη χρόνια. Τὸ ἄκουσα ἀπὸ εἴκοσι ἕξη χρόνια. Τὸν ἄκουα γιὰ πρώτη φορά. Ἔχω ἀκόμα ὁλοζώντανη μπρὸς στὰ μάτια μου τὴ στιγμή, ποὺ τὸν πρωτοαντίκρυσα, σὰν κάτι τωρινό. Στὸ ἄνοιγμα τῆς πόρτας παρουσιάστηκε ἕνας ἄνδρας μικρόσωμος, κομψὸς κρατῶντας στὸ χέρι τὸ εὐγενικώτερο ἴσως μὰ καὶ τὸ πιὸ ἐπικίνδυνο μουσικὸ ὄργανο. Εἶχε μιὰ ἀσυνήθιστη ἐμφάνισι γιὰ καλλιτέχνη. Τὸ ἀπὸ τότε φαλακρὸ κεφάλι, ποὺ διατηροῦσε ἕνα στεφάνι ἀπὸ σκοῦρα, ὁλοῖσια, λεῖα, στρωτὰ μαλλιά, ὁ διακριτικὸς σιωπηλὸς τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον παρουσιάστηκε, οἱ ἥσυχες μετρημένες κινήσεις, ἡ σὰν συνηθισμένη σὲ ἀπόκοσμες σκέψεις, σὰν γυρισμένη πρὸς τὸν ἐσωτερικό του μονάχα κόσμο, ἀσκητικὴ ἔκφρασις τοῦ ὠχροῦ ἐξαϋλωμένου προσώπου, μὲ τὴν ἐπιβλητική της ἠρεμία, ἔδινε τὴν ἐντύπωσι ἑνὸς μοναχοῦ, σὰν ἐκείνους, ποὺ βιασώζονται ἀκόμη ἐπάνω σὲ παληὲς ἁγιογραφίες.

Ἦταν σὰν νὰ χύθηκε στὴν πλατειὰ αἴθουσα μιὰ ἄχνη λιέπνωτοῦ ἀπὸ κάποιο μακρυνὸ μοναστῆρι, ἦταν σὰν ν' ἀπλώθηκε παντοῦ γύρω μιὰ ἐξαΰλωσι ἀπὸ τὴν παρουσία ἑνὸς ἀνθρώπου, ποὺ γνώριζε πιὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ τὸν κόσμο, ὅταν ὕστερα ἀπὸ ἕνα σύντομο ἀπλούστατο χαιρετισμὸ ἀνέβηκε στὸ βάθρο καὶ μὲ μιὰ ἁπόλυτα δική του, θρησκευτικὴ, θάλεγα μάλιστα ἐπίσημα εὐλάβεια σοβαρότητα προετοίμαζε τὸ ὄργανό του. Ἔπειτα μετὰ ἕνα δευτερόλεπτο ἐσωτερικῆς περισυλλογῆς, τὸ δοξάρι ἄγγισε τὶς χορδές.

Ὅ,τι συνέβη ὕστερα — ὅ,τι συνέβη σὲ μᾶς ἐννοῶ — δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ περιγράψῃ καὶ ἴσως δὲν θἄπρεπε νὰ τὸ περιγράψῃ. Θἄπρεπε νὰ τὸ πάρῃ μονάχα, νὰ τὸ κρατήσῃ μὲ μιὰ σιωπηλὴ εὐτυχία καὶ γεμάτος εὐγνωμοσύνη, γιατὶ ὑπάρχει ἀκόμη κάτι τέτοιο σ' αὐτὴ τὴ μικρὴ ζωή, ποὺ νομίζαμε φτωχὴ καὶ ἄσχημη.

Ἔτσι καὶ τώρα: Μὴν περιμένετε μιὰ κριτικὴ μὲ τὴ συνειθισμένη της σημασία. Μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποβάλῃ σὲ κριτικὴ ἀνάλυσι τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως; Μιὰ θύελλα; Ἕνα καταρράκτη; Τὸ οὐράνιον τόξον; Τὸ ἡλιοβασίλεμμα;

Καὶ ὁ Καζάλς εἶναι ἕνα φυσικὸ φαινόμενο.

Εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις τῆς μουσικῆς. Ὅταν τὸν ἀκούσετε καταλαβαίνετε, πὼς πρίν, ἔλειπε κάτι γιὰ νἄχετε μέσα σας πλήρη τὴν ἔννοιά της. Ὅταν τὸν ἀκούσετε π ι σ τ ε ύ ε τ ε πὼς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ κάνῃ ἀλλοιῶς. Ὅταν τὸν ἀκούσετε, ξέρετε πιὰ πὼς μέσα του νοιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκδηλώνεται μὲ τὴ μουσική. Εἶστε πιὰ βέβαιος πὼς ἀπὸ ἄψυχες νεκρὲς πέτρες ὁ θαυμάσιος αὐτὸς ἄνθρωπος θὰ μποροῦσε νὰ βγάλῃ μουσική, θὰ μποροῦσε νὰ τὶς κάνῃ νὰ τραγουδήσουν.

Στὸν τόνο του ἀντηχεῖ ἡ ἀνθρωπότης ὁλόκληρη. Καὶ εἶναι ὁ τόνος αὐτὸς τὸ φυσικὸ πλημμύρισμα μιᾶς μεγάλης καὶ πλουσίας ψυχῆς. Κάποτε νομίζει κανεὶς πὼς βγαίνει ἀπὸ κάπου βαθειά, ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς ὁ ἦχος του! Ἄλλοτε πὼς κατεβαίνει ἀπὸ τὰ οὐράνια μελανὰ βάθη.

Εἶναι στιγμὲς ποὺ φαίνεται σὰν σἰμωγὴ καὶ βόγγος πλασμάτων ἀπελπισμένων, ποὺ ζητοῦν βοήθεια καὶ ἔλεος καὶ ὕστερα πάλι ἀμέσως μοιάζει σὰν νὰ ὁμνολογῇ καὶ νὰ πανηγυρίζῃ, ὅπως ὁ ἥλιος τὴν ἀνοιξη. Μὰ ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ ἀπαριθμήσῃ τὰ ἄπειρα συναισθήματα ποὺ γεννάει ὁ ἦχος αὐτός; Ποιὸς θὰ μποροῦσε ν' ἀντιστεθῇ στὴ μαγικὴ του δύναμι;

Ὁ Καζάλς ἔλυσεν, ὅπως εἶπε κάποιος πολὺ σωστά, ὅλα τὰ τεχνικὰ καὶ ὅλα τὰ μουσικὰ προβλήματα.

Τὸ ἀσύλληπτα ἐρευνητικὸ πνεῦμα του ἐφεύρε γιὰ τὸ ὄργανό του μιὰ τεχνικὴ ποὺ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ κυριαρχήσῃ σὲ κάθε δυσκολία. Τὸ πρωτοφανὲς του ἔνστικτο γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ πνοὴ μιᾶς ὁποιασδήποτε μουσικῆς φράσεως τὸν βοηθεῖ νὰ βρίσκῃ πάντα καὶ παντοῦ τὴν τελειωτικὴ της ἀναμφισβήτητη ἔκφρασι καὶ αὐτὸ μὲ ἀπίστευτη ἁπλότητα.

Ἔτσι εἶναι ἐντελῶς ἀδιάφορο τί παίζει. Γιατὶ πάντα, ἀπ' ὅλες τὶς μεγαλοφυεῖς ἑρμηνεῖες του, μᾶς μιλεῖ μόνο ἡ M o u s i k ἡ καθαρή, ἡ ἀπόλυτη μουσική, ποὺ χαρίζει τὸ θαῦμα τῆς τελείας ἱκανοποιήσεως καὶ τῆς εὐτυχίας, ἡ ὁποία ἀποκοιμίζει ὅλες μας τὶς ἐπιθυμίες.

ALEX THURNEYSSEN

—×—